

Силабус дисципліни

Геронтопсихологія

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 23 «Соціальна робота»

Спеціальність – 231 «Соціальна робота»

Освітньо-професійна програма «Соціальна робота»

Рік навчання: 4, Семестр: 8

Кількість кредитів: 5 Мова викладання: українська

Керівник

ПІП

к.психол.н., доцент Ятищук Анастасія Анатоліївна

Контактна інформація

Опис дисципліни

Курс «Геронтопсихології» передбачає цілеспрямоване системне вивчення основних закономірностей розвитку людини похилого віку, пізнавальної сфери та емоційно-мотиваційних змін і Я-концепції у старості; ознайомлення із різноманітністю соціальних, психологічних, медичних та ін. проблем людей похилого віку; з особливостями адаптації до пенсійного періоду життя; з обсягом та можливостями трудової діяльності у похилому віці. Навчальна дисципліна «Геронтопсихологія» покликана познайомити із особливостями психо-соматичних, матеріально-побутових, законодавчо-правових, соціокультурних та інших проблем людей похилого віку; із дискусійними питаннями та проблемами соціальної політики і пенсійного забезпечення у контексті різних характеристик процесу старіння (вихід на пенсію, розмір пенсій, працевлаштування людей пенсійного віку, житлові питання тощо), навчити майбутнього фахівця володіти консультативними методами для розв'язання психологічних, сімейних проблем людей похилого віку, розумінню деонтологічних питань у соціальній роботі з людьми похилого віку та розвинути толерантність та відчувати гуманність і суспільну значущість своєї професії.

Структура дисципліни

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1	Геронтопсихологія як наука	Володіти системою знань геронтопсихології та геронтології; знати предмет і завдання геронтопсихології та її зв'язок з іншими науками. Володіти методами та стратегіями дослідження у геронтопсихології. Знати періодизацію життя людей похилого віку.	Питання
2.	Загальна характеристика старіння та старості	Характеризувати поняття та психологічні особливості старості, психофізіологічні ознаки й фактори старіння. Аналізувати основні теорії старіння та розкривати основні чинники старіння. Визначати новоутворення особистості літнього і похилого віку.	Реферат, питання

3.	Когнітивний розвиток у похилому віці	Розкривати соціально-психологічні особливості старості як етапу онтогенезу особистості; знати соціально-психологічну типологію осіб похилого віку та старіння. Обґрунтувати розвиток афективної сфери на етапі геронтогенезу та розкрити механізми адаптації та компенсації особистості в	Презентації МКР
----	--------------------------------------	---	--------------------

		пізньому віці; особливості пристосування літніх людей до психосоціальних умов старіння.	
4.	Особливості емоційної сфери старіючої людини	Розкривати особливості та тенденції чоловічого та жіночого старіння; розуміти гендерні особливості сприйняття вікових змін жінками на етапі геронтогенезу. Характеризувати гендерні аспекти якості життя у осіб літнього та похилого віку.	Реферат, питання
5.	Особистісні особливості у старості	Володіти системою знань, що стосуються морфологічних та сенсорних змін в людей похилого віку. Розуміти специфіку сприймання часу та зміни, що виникають у функціонуванні внутрішніх органів людини похилого віку. Розкривати особливості розвитку уваги, пам'яті, мовлення в похилому віці та позитивні і негативні інтелектуальні зміни в старості.	Питання,
6.	Соціально-психологічні аспекти старіння	Розкривати особливості змін емоційної сфери та чинники позитивних та негативних емоцій у старості. Характеризувати перспективне планування як фактор розвитку мотиваційної сфери в похилому віці. Обґрунтовувати мотиваційні дефекти в похилому віці: абулія, послаблення бажань, зниження енергетичності та рівня домагань, загострення мотиву влади, мотивація досягнення і страх невдачі.	Питання
7.	Психологічна допомога в пізньому віці	Володіти теоретичними, практичними знаннями і вміннями психологічної роботи з людьми похилого віку. Здійснювати психологічне консультування людей похилого віку, сімейне та індивідуальне психологічне консультування в особливих життєвих випадках. Застосовувати психотерапевтичні методи в роботі з літніми людьми та дотримуватися професійної етики.	Питання, МКР

Літературні джерела

1. Гаркавенко Н.В., Собкова С.І. Соціальна психологія пізньої зрілості: навчальний посібник. – Чернівці : Чернівець. нац. у-т, 2020. – 240 с.
2. Горецька О. Геронтопсихологія: навчальний посібник. – Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2017. – 210 с.
3. Гуцало Е.У. Вікова психологія: Курс лекцій / Кіровоградський держ. педагогічний ун-т ім. Володимира Винниченка. Кафедра психології. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. Володимира Винниченка, 2004. – 187 с.
4. Дзюба Т. М., Коваленко О. Г. Психологія дорослості з основами геронтопсихології / Т. М. Дзюба, О. Г. Коваленко; за ред. В. Ф. Моргуна. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. – 172 с.
5. Долинська Л.В., Співак Л.М. Геронтопсихологія: Практикум. Хрестоматія: Навчальний посібник. – К.: Каравела, 2012. – 240 с.
6. Кордунова Н.О. Геронтопсихологія: матеріали для проведення психодіагностичного дослідження з людьми похилого віку. – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – 140 с.
7. Павелків Р.В. Геронтопсихологія. Медико-біологічні та соціально-психологічні аспекти старіння – К.: Центр навчальної літератури, 2020. – 476 с..
8. Партико Т. Б. Геронтопсихологія: навчально-методичний посібник. – Львів, 2012. – 136 с.
9. Помиткін Е.О., Рибалка В.В. Геронтопсихологія навчання особистості похилого віку: навчальний посібник. – К.: Талком, 2020.– 184 с.
10. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навчальний посібник – К.: Академвидав, 2005. – 360 с.
11. Ушакова І.М. Геронтопсихологія: підручник. – Харків: НУЦЗУ, 2014. – 236 с.
12. Щотка О.П. Вікова психологія дорослої людини: Навч. посібник / Ніжинський держ. педагогічний

ун-т ім. Миколи Гоголя. – Ніжин: Редакційно-видавничий відділ НДПУ ім. М.Гоголя, 2001. – 194 с.

13. Aartsen, M., & Jylhä, M. (2011). Onset of loneliness in older adults: Results of a 28 year prospective study. *European Journal of Ageing*, 8(1), pp. 31-38.

14. AGE Plan for Europe (Ed.). (2010). *European Charter of the Rights and Responsibilities of Older People in Need of Long-term Care and Assistance* (<http://www.age-plan.eu/en/daphne>). Brussels: AGE Plan for Europe

15. Braveman, P., Egerter, S., & Williams, D. R. (2011). The social determinants of health: Coming of age. *Annual Review of Public Health*, 32(1), pp. 381-398.

16. Komp, K., Van Tilburg, T., & Broese van Groenou, M. (2011). Age, retirement, and health as factors in volunteering in later life. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 40, pp. 1-20.

Інтернет-ресурси

17. Ятищук А.А. Особливості використання маніпулятивних прийомів та механізми боротьби з ними у міжособистісному спілкуванні. «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»), Випуск No 3(37), 2024 ISSN [2786-4952](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3(37)-1093-1104) Online. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3\(37\)-1093-1104](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3(37)-1093-1104)

18. Ятищук А.А. Подолання почуття самотності у людей похилого віку засобами арт-терапії, Журнал «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»), No 12 (46), 2024, С. 1427-1439. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-12\(46\)-1427-1439](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-12(46)-1427-1439)

19. Українські підручники он-лайн: <http://pidruchniki.ws/>

20. Психологічна бібліотека Псі-фактор: <http://psyfactor.org>

21. Бібліотека психологічної літератури: <http://psylib.kiev.ua/>

22. <https://www.yakaboo.ua/ua/gerontopsihologija-mediko-biologichni-ta-social-no-psihologichni-aspekti-starinnja.html>

Політика оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Геронтопсихологія» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування, тестування; оцінювання результатів модульної контрольної роботи; оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання; оцінювання результатів самостійної роботи студентів; інші види індивідуальних і групових завдань, залік.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

Оцінювання

Диференційований залік виставляється автоматично на останньому практичному/семінарському занятті за результатами трьох попередніх модульних форм контролю. У випадку негативної оцінки чи відсутності студента на будь-якому модульному занятті залік не може бути зарахованим. Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	20%	20%	5%	15%
Поточне оцінювання	Модульний контроль	Поточне оцінювання	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота
Середнє арифметичне з оцінок отриманих під час опитування на кожному практичному занятті	Модульна контрольна робота (теми 1-3). Оцінка за модульний контроль виставляється на підставі виконання письмового завдання, яке складається з 10 тестових завдань (кожне з яких оцінюється в 10 балів) та теоретичне питання	Середнє арифметичне з оцінок отриманих під час опитування на кожному практичному занятті	Модульна контрольна робота (теми 4-7). Оцінка за модульний контроль виставляється на підставі виконання письмового завдання, яке складається з 10 тестових завдань (кожне з яких оцінюється в 10 балів) та теоретичне питання	Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час тренінгу	Оцінювання проекту «Аналіз та підтримка психологічного благополуччя людей похилого віку»

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	Відмінно
B	85-89	Добре
C	75-84	Добре
D	65-74	Задовільно
E	60-64	Достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом